

Hvordan påvirker professionaliseringen af dansk politik demokratiet?

Policy brief om bogen *Politik for professionelle*

Dansk politik er blevet mere professionel. På tværs af partier, interesseorganisationer og lobbyfirmaer arbejder langt flere mennesker professionelt med analysearbejde, strategiudvikling og politisk kommunikation. Vi kalder dem politik-professionelle. Ved siden af dem, der er valgt til politiske hverv som f.eks. folketingsmedlem eller forperson for en interesseorganisation, er der dermed et stigende antal personer, der er ansat til at arbejde professionelt med politik. Professionaliseringen kan gøre dansk politik mere effektiv og kompetent, men også mere ulige og vanskeligere for borgerne at gennemskue.

Professionaliseringen indebærer, at et særligt sæt af politik-professionelle kompetencer er blevet afgørende i stillinger på tværs af forskellige organisationstyper. Det handler om indsigt i politiske processer, evnen til at skaffe de rigtige informationer og til at formulere politiske spørgsmål på en måde, der giver gennemslagskraft. De kompetencer opnås især gennem jobberfaring, og der sker da også langt flere skift mellem organisationer af forskellig art end tidligere. Det bliver en tophistorie i medierne, når en højtprofileret politiker skifter til et job i lobbyverdenen, men denne type skift er kun en mindre del af det samlede billede, da de fleste skift sker fra f.eks. ministerierne og ud i interesseorganisationer.

Bogen *Politik for professionelle* giver den første samlede fremstilling af professionaliseringen af dansk politik. Bogen bygger på en omfattende kortlægning af omkring 2.000 politik-professionelle på tværs af politiske partier, interesseor-

ganisationer, private virksomheder, tænketanke og lobbyfirmaer. Der er foretaget spørgeskemaundersøgelser om emnet både i denne gruppe og i befolkningen, og derudover inddrages interviews med direktører og ansatte i lobbyfirmaer samt forskellige nye kortlægninger af f.eks. folketingsmedlemmernes uddannelse og karriere.

Den nye professionelle virkelighed

Stigningen i antallet af politik-professionelle skyldes for det første, at mange organisationer har opgraderet deres politiske beredskab. De politiske partier på Christiansborg har i dag omkring 50 % flere ansatte end for et par årtier siden. Antallet af særlige rådgivere for ministre er rekordhøjt. Langt flere private virksomheder har ansat public affairs-medarbejdere, og erhvervsorganisationer som Dansk Industri og Dansk Erhverv har sammenlignet med for 15 år siden 3-4 gange så mange ansatte med en fortid på Christiansborg eller i et ministerium. Også i civilsamfundsorganisationer som Kræftens Bekæmpelse og Danmarks Naturfredningsforening er der i dag langt flere ansatte end tidligere med helt op til en fordobling af antallet af ansatte i nogle af de brancher, der ansætter politik-professionelle.

Der er også kommet nye spillere på banen. En række tænketanke har meldt sig ind i debatter om klimapolitik, om Den Europæiske Unions fremtid og om, hvordan vi kan blive bedre til at løse samfundsproblemer. Bogens opgørelse viser, at der i dag findes mindst 26 privatfinansierede tænketanke i Danmark, og at omtrent

halvdelen er grundlagt inden for de seneste ti år. Endelig er der opstået en branche af egentlige lobbyfirmaer, som på ret få år er blevet en selvstændig faktor i politik. En del af dem går under betegnelsen public affairs-bureauer, mens andre kalder sig f.eks. kommunikationsbureauer, men det afgørende fællestræk er, at de sælger assistance til politisk interessevaretagelse og kommunikation. Et forsigtigt skøn er, at der i løbet af en periode på kun 15 år er sket op imod en tidobling af antallet af personer, der arbejder i lobbyfirmaer.

Udviklingen i professionaliseringen hænger bl.a. sammen med ændringer i mediebildet med et større medieudbud på tværs af mange platforme, hyppige nyhedsopdateringer og tilkomsten af sociale platforme. Medierne er blevet en mere afgørende kommunikationskanal for mange politiske organisationer, og det kalder på et professionelt beredskab, der kan varetage kommunikationsopgaven.

En anden dynamik, der skubber til professionaliseringen, er den øgede kompleksitet i politiske processer og i det politiske indhold. Den samlede mængde af samfundsregulering igennem love og bekendtgørelser er større end nogensinde før, og EU betyder mere for dansk politik. Endelig er der et øget niveau af kompleksitet og hastig udvikling i de samfundsmæssige udfordringer som f.eks. klimakrisen. Derfor vokser behovet for professionel bistand i det politiske arbejde.

Svingdøre og kontaktnetværk mellem politik-professionelle

De politik-professionelle skaber nye forbindelser mellem organisationer som politiske partier, ministerier, lobbyfirmaer og interesseorganisationer igennem deres karrieremønstre og kontaktnetværk. Tabel 1 viser, hvor mange politik-professionelle der inden deres nuværende job har været ansat i andre typer af politiske organisationer, inklusive ministeriernes departementer og styrelser. Tallene kommer fra en spørgeskemaundersøgelse blandt politik-professionelle med en svarprocent på 59.

Tabel 1. Oversigt over politik-professionelles tidligere ansættelser

ERFARING FRA:	NUVÆRENDE ANSÆTTELSE I:				
	Parti	Interesseorganisation	Virksomhed	Tænketank	Lobbyfirma
Parti		21%	22%	12%	38%
Interesseorganisation	41%		36%	36%	33%
Tænketank	12%	7%	6%		4%
Lobbyfirma	6%	8%	28%	4%	
Embedsværket	31%	41%	59%	46%	54%

Note: Tabellen viser svar på spørgsmålet: "Har du inden dit nuværende job arbejdet i disse typer af organisationer". Kategorien "Embedsværket" omfatter alle, der enten har haft job i et ministerielt departement eller i en styrelse. Mellem 755 og 798 personer har svaret på spørgsmålene. De blå farver markerer de mest hyppige karrierebaggrunde. Kilde: Spørgeskemaundersøgelse blandt politik-professionelle 2025

På tværs af partier, interesseorganisationer og de øvrige organisationstyper har mellem 31 og 46 % tidligere været ansat i embedsværket. Der er altså en betydelig trafik fra ministerierne og ud i lobbyverdenen. Samtidig har mange også lagt vejen forbi andre organisationstyper end den, de p.t. arbejder for, og det er især bemærkelsesværdigt, at hele 38 % af lobbyfirmaernes ansatte tidligere har arbejdet for et politisk parti. Der ser altså ud til at være særligt tætte forbindelser mellem Christiansborg og lobbyfirmaerne, mens de klassiske interesseorganisationer til gengæld rekrutterer mere flittigt fra embedsværket.

Også i deres nuværende job har de politik-professionelle hyppig kontakt til hinanden. For eksempel har mere end halvdelen af de ansatte i lobbyfirmaer kontakt til folketingsmedlemmer, embedsfolk og særlige rådgivere mindst en gang månedligt, og tæt på to tredjedele af dem, der arbejder for interesseorganisationer, har månedlig kontakt til ministeriernes ansatte. Et godt netværk spiller en vigtig rolle, fordi indflydelse i høj grad er afhængig af indsigt i konkrete politiske processer. Som en lobbyist udtrykker det:

”Så skal man jo tale med dem, der sidder i for-handlingsrummet, eller dem, der sidder tæt på, eller andre, der ved det, for at finde ud af det. Og det er jo det, vi bruger netværk til. At række ud og sige, hvad sker der så i den her proces? Hvor tror du, det ender?”

Netværk er ikke en automatisk adgangsbillet til at sætte fingeraftryk på politiske beslutninger. Muligheden for at kunne få information igennem sit netværk er til gengæld afgørende for at kunne tilrettelægge en lobbyindsats, ligesom også muligheden for adgang til nogle, der sidder centralt placeret, har stor betydning. Begge dele hjælper nemlig med at organisere indsatsen rigtigt og fokusere på de argumenter, der kan give størst gennemslagskraft inden for det handlingsrum, der er til stede.

Befolkningen og den professionelle verden

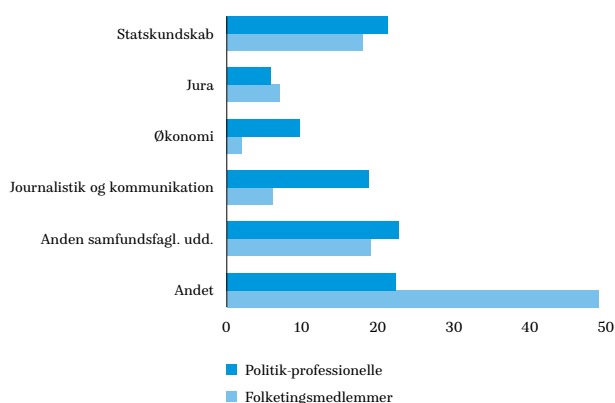
Man kan spørge, om vi i det danske samfund har fået en decideret klasse af politik-professionelle, der adskiller sig fra andre samfundsgrupper, og om det kan udgøre en demokratisk udfordring, hvis befolkningen af den grund oplever, at afstanden til det politiske system bliver større.

På tværs af forskellige organisationer ligner de politik-professionelle hinanden. Deres jobindhold er relativt ens med elementer af både analysearbejde, kommunikationsarbejde og eksternt interessevaretagelse. De fleste af deres arbejdspladser ligger inden for et ret afgrænset område i det indre København, og som vist i figur 1 har langt størstedelen taget en uddannelse inden for samfundsfag eller kommunikation. Den mest almindelige uddannelse i gruppen er statskundskab, og det er samtidig også den enkeltstående uddannelse, som flest medlemmer af Folketinget har. Det er altså ikke kun de politik-professionelle, der i høj grad har ens uddannelsesmæssig baggrund - de ligner også en stor del af Folketinget og i øvrigt også ministeriernes embedsfolk, hvor uddannelser som jura, økonomi og statskundskab dominerer.

De politik-professionelle adskiller sig derfor også ganske meget fra befolkningen, hvor langt færre har en kandidatgrad end sige en uddannelse inden for samfundsfag og kommunikation. Der er

også markante forskelle i holdningen til politiske spørgsmål, og især når det gælder værdipolitiske spørgsmål om f.eks. klima, lov og orden eller integration, er de politik-professionelle langt mere til venstre end befolkningen.

Figur 1. Uddannelser blandt folketingsmedlemmer valgt i 2026 og politik-professionelle

Note: Egen kodning af folketingsmedlemmernes konkrete uddannelser. Tallene medtager også dem, der endnu ikke har fuldført deres uddannelse. Kodningen af politik-professionelle er fra datasættet med danske politik-professionelle. Der indgår 179 folketingsmedlemmer, der er indvalgt i 2026, og 1.953 politik-professionelle i figuren

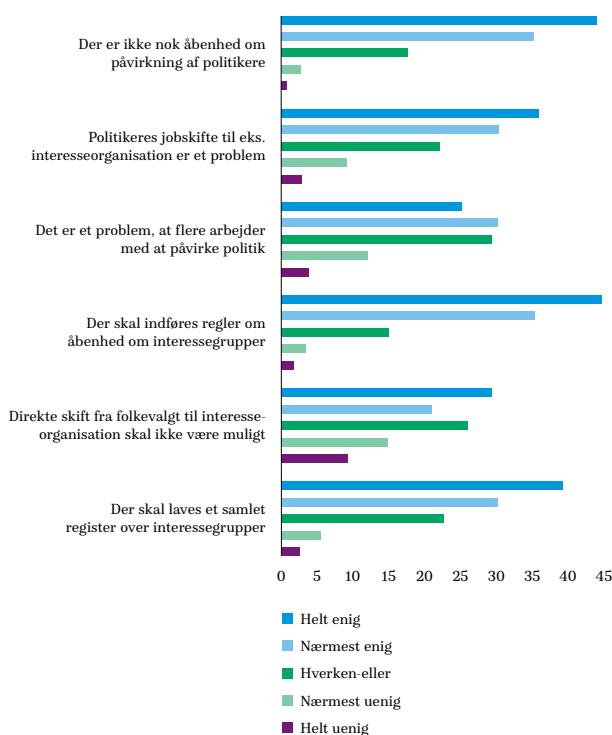
Spørger man befolkningen, er der en vis skepsis over for den professionelle politiske verden. Som vist i figur 2 ser mange borgere det som et problem, når politikere skifter til lobbyverdenen, og et stort flertal mener, at der ikke er nok åbenhed om, hvem der har politisk indflydelse. Omkring 80 % erklærer sig enige i, at der er behov for regler om større åbenhed om lobbyisme.

Professionaliseringen og demokratiet

På flere måder kan professionaliseringen af politik ses som en styrkelse af demokratiet. En styrkelse, der har været nødvendig i takt med en større kompleksitet i det politiske system. Folketingsmedlemmerne har med de større sekretariater bedre assistance til lovgivningsarbejdet. Ministrene har gennem de særlige rådgivere professionel hjælp til at varetage deres jobs og holde snor i embedsværket. Forskellige synspunkter bringes ind i politik af folk, der kender de politiske processer og ved, hvor og hvornår man bedst

kan spille ind. Det er også værd at bemærke, at professionaliseringen er sket på tværs af mange forskellige organisationer. Det kan bringe mange forskellige stemmer ind i politik.

Figur 2. Befolkningens syn på professionalisering

Note: Respondenter, der har svaret 'ved ikke', er frasortet. Figuren bygger på svar fra mellem 1.776 og 1.892 personer. Kilde: Spørgesmaundersøgelse blandt befolkningen 2025

Professionaliseringen indebærer imidlertid også udfordringer for demokratiet. For det første er der udfordringer forbundet med balancen mellem forskellige interesser. Professionaliseringen medfører en magtforskydning til fordel for dem, der har de bedste forudsætninger for at ansætte professionelle medarbejdere eller har penge til at hyre professionel assistance.

For det andet er det politiske system blevet vanskeligere at gennemskue for befolkningen. Det skyldes både den øgede kompleksitet i hele interessesystemet, f.eks. de flere tænketanke og lobbyfirmaer, og ændringer andre steder i sy-

stemet, som bidrager til en mere lukket politisk proces. Samtidig ligner de politik-professionelle hinanden på tværs af forskellige organisationer, især i forhold til uddannelser og jobberfaring. Det kan skabe større distance mellem den professionelle politiske verden og befolkningen generelt.

For det tredje er der udfordringer forbundet med den måde, den politik-professionelle verden fungerer på. De mange jobskifte og kontakter på tværs af forskellige organisationer giver en risiko for, at der opstår en vis lukkethed og monopolisering af politikdannelsen i en relativt lille og ret homogen gruppe. Professionaliseringen kan endelig befordre en kommunikationsstil, hvor strategien omkring det politiske budskab bliver vigtigere end indholdet. Når strategi bliver vigtigere end indhold, risikerer vi både dårligere politiske løsninger og større mistillid til det politiske system.

Bogen er udkommet 11. juni 2026 på Aarhus Universitetsforlag. ISBN: 978 87 7597 892 2 E-bog og lydbog kan hentes gratis på unipress.dk. For yderligere oplysninger kontakt leder af Magtudredningen 2.0: Michael Bang Petersen, michael@ps.au.dk